

taka, da sosebno mokrotna zemlja lastniku sama ob sebi čudežev delala ne bode, a tudi delati ne more.

Malo ljubezni za stvar, malo zavesti in pa tudi malo truda je povsod in v vsakem obziru potreba, ako se hoče napredovati, si tužni denarstveni stan polagoma tudi v resnici zboljšati in si izdatnejših gmotnih dohodkov stalno zagotoviti. Gotov pripomoček v dosego tega po imenovanih krajih bila bi poleg umne živinoreje in naprednega sadjarstva tudi „umna vrboreja“. Ta se lahko brez vse zamude drugih del opravlja; stane pa tudi ne — Bog vé kakega mučnega truda.

Da se za odločeni nasad zemlja v jeseni (pred zimo) prekoplje, da se potem pomladi vrbovi količki ali potaknjenci s pomočjo lesenega potikača ob motozu lepo v vrste pravilno posade, da se med letom sadike, ako potrebno, parkrat vplevejo in se jim zemlja malo porahlja, pa je za prvo leto delo pri kraji. Ta trud pa mlade vrbe uže prvo leto s svojim prirastkom deloma poplačajo, ker, ako je zemlja ugodna, uže v prvem letu do metra in nad meter dolge šibice poženejo. Drugo in naslednja leta pa vrborejec na „vrbišči“ v prvem letu tako gleštanem in obdelovanem skoraj nobenega družega posebnega dela več nima, nego to, da dorastle in dozorele vrbove prirastke ali šibice o pravem času poreže, da mu je kdo ne pouzma.

Dné 4. maja 1883. leta posadilo bilo se je tukaj na prav pripravnem prostoru tikoma ob občinski poti 1558 vrbovih količkov; od teh pridelalo bilo se je prec prvo leto 2170 od 8 do 12 decimetrov dolgih šibic, katere vse skupaj so 14 kilogramov tehtale. Na ravno tem nasadu zrastle bile so pa v preteklem letu vrbe v poganjke od 1½ do nad 3 metre dolge; te dale bodo letos uže kakih 4 do 6 tisoč novih sadik, a bode poleg teh tudi še lepo število šibic za domačo porabo ostalo. Tako dela rudeča pletarska vrba (*Salix viminalis purpurea*). Iz tega se vidi, da vrba brzo dobička donša in kmalu kruha daje.

Samo po vsej trnovsko-vremski dolini bi lahko na sto in sto tisoč pletarskih vrb rastlo, katere bi poleg malega truda v kratkem času prebivalstvu jako lepih dohodkov dajale in donšale, naj bi se uže prodajale kot pletarsko blago, a še bolj pa, ako bi se doma pletarska obrtnija vpeljala. Vzemimo, da bi se po splošni vpeljavi vrboreje v to dolino potem, ko bi se vrbe še enkrat dobro vrastle na leto le par tisoč kvintalov šibic za pletenje pridelalo in bi se kvintal prilično po 10 gl. prodajal, da bi to celi dolini uže ogromno svoto 20.000 gold. na leto. Ali ni to zapeljiva in vabljava denarna svota? In, koliko bi to vrglo v 10, 20, 30, 60 in še več letih? — Koliko več bi pa vrbe še dobička donšale, ko bi se doma pletarsko ukoristovale!

Se ve da, vsaka nova, če tudi še tako koristna reč, mora iz začetka trdo preskušnjo prebiti, mora se tako rekoč preje v vicah očistiti, kot se ljudstvo za-njo zavzemati in brigati prične. Vse drugače bilo bi pa, ko bi na vrbah prec prvo leto mesto skromnih lističev pa zlata peresca pognala in se razvila; potem bi pa uže urno in ročno koristna reč si tal pridobivala. — Pa, hvala Bogu, ni vse na sploh ravno tako temno, kot bi kdo iz omenjenega posnemati utegnil; so tudi tukaj uže nekatere prav častne in vsega priznanja vredne izjeme, katere si bodo pa upno tudi vedno več vrednih posnemovalcev pridobivale. Slava in javna pohvala takim naprednjakom!

Tudi letos sem prosil sl. c. kr. deželno vlado za nekoliko tisočev vrbovih sadik, kakoršnih upam, da tudi prejmem, da jih med napredne vrborejce te doline razdelim.

Želim pa, da me tudi danes kdo narobe ne ume in napačno ne tolmači, kar se je uže večkrat zgodilo. Ni-

kdar nisem še nobenega „štriha“ iz zlevolje in hudobnega namena koga žaliti ali zaničevati preko papirja potegnil, nego vselej in vse le iz tega namena, da bi se dobra in koristna stvar v kraju vdomačila in razširila, ter da bi se s časom sedanji tužni gmotni položaj v milejšega, boljšega in ugodnejšega spremenil, in pa, da bi domači ljudje tudi enkrat domači kruh jedli, katerega zemlja domača za-nje v sebi še zadosta hrani.

Napredka, in to kraju primerne napredka je pa pri dandanašnjih okoliščinah po vseh krajih in med vsemi stanovi neobhodno potreba, ker brez tega ne more več obstanka biti, in to mi vsak verjeti sme, da ga bode v prihodnje še manj! M. Rant.

Iz Ljubljane. (Deželna postava o spuščanju zasobnih žrebcev), katero je sklenil zadnji deželni zbor kranjski, zadobila je Najvišje potrjenje.

— (Volilce za trgovinsko zbornico v Ljubljani) nujno opozorujemo, da svoje glasovnice podpisane z onimi kandidati, katere narodni volilni odbor priporoča za dotični oddelek, najkasneje jutri dne 12. t. m. dpošljejo ali oddajo pri svojem c. kr. okrajnem glavarstvu, sicer bi smel vsak volilec svojo glasovnico le še 16. dne t. m. od 9. ure zjutraj do 5. ure popoldne osebno oddati v magistratni dvorani v Ljubljani. — Narodni volilci, ne zamudite toraj o pravem času vdeležiti se volitve!

— (Razstava pitane živine) bo na Dunaji na osrednjem živinskem trgu od dne 27. do dne 29. marca.

— (Ubijalci obsojeni.) Porotniki ljubljanski spoznali so tri zatožene, Miheliča, Jelovčana in Bokaliča po obravnavah dne 2. in 4. t. m. hudodelstva uboja krive in sodnija obsodila je vsacega na štiri leta teške in s postom poojstrene ječe. — Žalibog, da te kazni družih rogoviležev ne zadržujejo pripasti ravno v to hudodelstvo. — Kako zabraniti pretepe, ki so redno začetek onim zločinom, in pa pijančevanje, katero redno povod daje pretepom, bila bi pa vendar hvaležna naloga vseh prijateljev našega naroda.

— (Občni zbor banke „Slovenije“ v likvidaciji) sklenil je 4. t. m. ostanek premoženja razun malega preostanka razdeliti tako, da se vsaki še veljavni delnici izplača 7 goldinarjev. Dolgo je sicer trajalo, dokler je prišlo do tega sklepa, zato pa mislimo, da smejo delničarji vsaj sedaj zahtevati, da se jim ta pičli preostanek kar pred izplača. Naj v ta namen izvoljen odsek skrbi, da se dosedajno polževo likvidiranje vsaj zdaj malo hitreje dovrši.

— († Dekan Janez Urbanček) v Trnovem pri Ilir. Bistrici umrl je dne 1. t. m. po kratki, hudi bolezni, v najboljših letih. Pokojni bil je še le eno leto in 5 mesecev na svojem sedanjem mestu, prej pa več let v Krašini, svoj čas pa devet let kaplan v Trnovem. Kako priljubljen je bil pokojni, pričal je najbolj živo sijajen pogreb njegov 3. dne t. m. Rajniki bil je zmiraj tudi zvest narodnjak, zato še posebej na njegovem grobu kličemo: Naj v miru počiva verni sin svojega naroda!

— († Josip Pagliaruzzi), posestnik in poštar v Kobaridu, kot pesnik znan pod imenom „Krilan“, nadepoln rodoljub, umrl je dne 2. t. m. v Kobaridu.

— (Umrl je Viktor Smolé), hišni posestnik v Ljubljani, še le 42 let star, — na Zidanem Mostu pa Vincencij Potočin, poslednje sin te domoljubne družine, v 36 letu starosti. Oba gospoda umrla sta minulo nedeljo.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Razprava o državnem proračunu je v svojem rednem teku, v ponedeljek popoldne se je pričela razprava o naučnem ministerstvu in ta se je

nadaljevala včeraj. Prvi dan te razprave odlikoval se je deloma v tem, kar je govoril česki poslanec Adamek nasproti nemškemu „Schulvereinu“ izrekoma po citatih iz vnanjih nemških časnikov in po izreku nekega čisto nemškega kneza, kateri je odločno označil to društvo kot društvo za nemško narodno-politično borbo.

Še bolj pomenljiv bil je stvaren govor na levisi zbornice sedečega barona Pirqué-ta. Govorec o tem, kaj in kako se podučuje na vseučiliščih, kaj in kako pa na gimnazijah, očital in dokazaval je veliko in neutemeljeno potrato časa v vseučilišči, rekoč, da učenci delajo tukaj, kar jim drago, se učijo ali ne, poslušajo učnike ali ne — po vsem jim prosto. Vpiše se učencev po 400 pri enem profesorju, akoravno bi jih imelo v dotični dvorani prostora k večem 200, in akoravno dotičnega učenika dejansko poslušala k večem 20 do 40 učencev, vendar koncem semestra učencu potrdi uradno laž, da je obiskaval njegov poduk, ker je memo-gredé rekoč plačal šolnino. Izpraševanja odločena so gotovo zeló napačno še le po dokončanem drugem oziroma četrtem letu. Ta prevelika prostost je pogubna za veliko število sicer nadepolnih mladenčev.

Kaj pa se nahaja na gimnazijah? Učenec ima šole vsak dan najmanj po 4 ure pa tudi več, nalog za učenje in pisanje pa toliko, da je s teškim duševnim delom obložen dan na dan od 8 do 11 ur. Uči se toliko predmetov in deloma tako natančno, da jih ni moč zmagavati. Izmed predmetov jih je nekaj, kateri se nikakor ne vjemajo več s potrebami današnjega življenja in v oziru gleda se sploh preveč na stare mrtve jezike, premalo pa na nove žive jezike, med temi pred vsem na druge deželne jezike in pa na svetovne jezike, kakor na francoščino in na angleščino. Tudi nemščina se preveč prezira izrekoma gledé spisja za rabo vsakdanjega življenja.

Pri naravoslovji, zemljepisji in zgodovini dela se vse preveč na to, učencem ubijati dolge vrste imen in števil, katere se morajo učiti na pamet, na mesto, da bi se skrbelo za to, da se mlapini vcepi prava živa, ako tudi bolj splošna podoba omenjenih ved. Pri računstvu ubija se mladenčem deloma taka tvarina v glavo, katera večidel za splošno življenje javnega življenja nima nikakoršnega pomena, temveč stvarno spada vseučiliščnemu podučevanju.

Najmanj opravičen pa je izpit zrelosti, ki v resnici ni nič drugega kot poskušnja poguma in pa dobrega spomina dotičnega učenca.

Ako imajo vsa prejšnja spričala gimnazije kaj veljave in vrednosti, tedaj je gotovo izpit zrelosti po vsem odveč in zgolj trpinčenje ravno najboljše raščeče mladine. — To preobloženje mladenčev na gimnazijah zamori jih dostikrat duševno in telesno, iz tega izvira oni nenaravni, bolesteri, duševni prevrat mladenčev, ki ga za vse življenje stori nerabljivega.

Pa kolika razlika med preobloženjem na gimnazijah in pa pogubno prostostjo na vseučiliščih!

Kot oče in v imenu družih starišev zahteva govornik pomoči zoper te pogubne napake v sedanjem vrenjenji šolstva.

Včeraj predložila je vlada zbornici tudi načrt postave, po kateri se ima deloma spremeniti carinska tarifa: Po tej pooblasti se vlada, carino na uvažanje žita, sočivja, moke in družih mlinskih izdelkov in pa kruha povikšati za toliko, za kolikor se to zgodi v nemški državi. — Izvzeto je žito iz Srbske.

Dalje se povikša carina: od stearina, parafina, masti, kakao, čokolade; dalje: od pavolne preje, raz-

ličnih vrst različno od 6 do 60 gold., od pavolnatih tkanin po različnosti od 6 do 250 gold.; dalje od volne in volnatih tkanin, dalje od svile in svilnatih izdelkov, nadalje od sit in krtač, katerim se carina povikša od 15 na 30 gold.

Vrsta izdelkov, za katere se ima carina povikšati, je še dolga in obsega skupaj 118 tarif.

Ogerska. — Gosposka zbornica prejela je sklep zbornice poslancev o prevstrojbi gosposke zbornice. — Kako se bo temu predlogu godilo v tej zbornici, se že kaže. Stranke v gosposki zbornici pokazale so, kaj hočejo, in Tisza, ki skrbi za potrebe zveze s strankami, se je prepričal, da bi sklep zbornice poslancev ostal mrtev, ako se poprej z lepo ne porazume z merodajnimi strankami. In to doseči si prizadeva, bil je uže tudi na Dunaji pri cesarju pridobiti si privoljenja za potrebne premembe pri onem predlogu.

V odseku se ima postava sedaj do velike noči tako prestrojiti, da bo strankam — vsaj večini gosposke zbornice po volji. To kaže, da Tisza zna previdno postopati, doseči svoje namene.

Nemška. — Zadnje tedne segel je knez Bismark nekoliko tudi v rusko unajno politiko očividno z namenom, da si ukroti Angleže, ki se drznejo njegovi kolonijalni politiki zapreke staviti. Bismark naročil je svojim časnikom, napadati Angleško, ko je zapazil, da so Angleži uže v velikih zadregah zaradi Sudana, zaradi svoje Indije, kateri je uže v srednji Aziji pretela Ruska, — poslal je v pravem trenutku svojega sina Herberta v London, in ko je ta lordu Grenvilu obljubil, da se poravnava z lepo uže zeló nevarna štrina z Rusko, — takoj dosegel je Bismark svoj namen, in za naprej ni dvomiti, da bo Bismark prosto si prilastoval kolonij, kolikor mu drago.

Angleška. Zadnji dnevi angleške vlade smejo se po pravici imenovati dnevi ponižanja, ker ni se še z lepo pripetilo, da bi bila država, drugi državi ali državniku druge države na ljubo, brez vojske in nepremagana v vojski, tako po vsem preklicala svoje dejanje in svoje besede, kakor je minuli teden to storil angleški minister unanjih zadev lord Grenwil. Ta mož preklical je svoje postopanje nasproti nemški kolonijalni politiki, preklical je svojo izjavo v zbornici, rekši, da so ničeve njegove besede, ker je govoril nepripravljen, da si govora pred ni zapisal, in prav živo je obžaloval, da so v javnost prišle one zaupne pisma, zaradi katerih mu je Bismark toliko očital v časnikih. Izvoljeni poslanci pa, ki so bili že v strahu, da bo nastala vojska z Rusko, morebiti ob enem vojska z Nemško poleg vojske v Sudanu, vdali so se izjavam svojega za naprej nemogočega ministra.

V Egiptu pomika se vojska angleška nazaj proti severu. Naročeno nakupavanje živeža in kamel za vojno se je ustavilo, pred ko ne je ustavljeno tudi prevažanje angleške vojske z Indije, ker za te dni bila je v Indiji za Angleže nevarnost večja kakor v Sudanu. Videti je, da z velikim hrupom napovedana vojska zoper Mahdija in maščevanje umora Gordona-vega zaspi, in da se bo tudi tukaj angleška sramotno umaknila.

Telegram „Novicam“.

Dunaj, 11. marca ob 1. uri 46 minut popoldne.

Zbornica obravnava srednje šole. Odločeno je, zborovanje tega zasedanja skleniti pred veliko nočjo. Po praznikih bo slovesen sklep.